

ISMERJÜK-E BÁCS-KISKUNT?

Hol van és mit ábrázol?

● Megfejtés:

● A megfelelő neve:

● Lakcíme:

SZOMSZÉDOLÁS AUSZTRIÁBAN

Starkl úr még óvatos

Anton Starkl Ausztria legismertebb kertészdinasztijának egyike. Négyen vannak testvérek, valamennyien kertészkedéssel foglalkoznak, s megfelelően szakosodtak egy-egy ágazatra. Annak idején, a századelőn Starkl nagypapa négyszáz négyzetméteres földdarabkán kezdte a gazdálkodást. Ma egyedül Anton virágházára kétezer négyzetméteren kínálja a kiváló értékkel komponált csokrokat, a szivárvány minden színében pompázó virágkompozíciókat. A termőterület pedig több mint kétszáz hektáros, hozzá ötven hektár bérelt föld. Bizony van mit tenni a százhetven dolgozónak, merthogy ennyi a Starkl-cég személyi állománya.

Nincs hivatali idő, bürokrata packázás

Vendéglátóm komolyan gondolja a piac fogalmát, az érdekelttség szerepét. Ottjártamkor zuhogott az eső, vasárnap délelőtt volt, de Starkl úr náthásan is fogadott bennünket. Mert érdeke, hogy minél többen tudjanak róla, lehetőleg külföldön is. Hiszen csak így érezheti magát biztonságban, nagy a konkurencia. Nála nincs hivatali idő, bürokrata packázás, áruháza vasárnap is nyitva. Az ország minden részéből járnak hozzá vásárolni, hétvégeken is. A cég Ausztria bármely pontjára 24 óra alatt, vasúton juttatja el az árut. Amennyiben mégsem várnak a csomagot, ugyanennyi idő alatt visszakérül. Olyan friss, zsenge állapotban, ahogy feladták. Az osztrák vasút már csak ilyen.

A jó munkát megfizetik

Anton Starkl elmondása szerint, alkalmazottai keresménye között jócskán van különbség. Legkevesebbet az alacsonyan kvalifikált szakmunkások vagy a rációsekes keresnek. Nekik havi nettó 8500 schillinggel kell megelégedni. Akik élni akarnak a munkában, bizonyították tehetségüket, havi 25 ezret vágnak zsebre. Utóbbiak valamennyien kapnak szolgálati kocsi is, szabad használatra, nemcsak ügyintézésre. A tulaj véleménye: ez a munkahelyi kötődéshez elengedhetetlen. Márpedig ő fogja a jól dolgozókat. Szerinte a szorgalmas munkás arányt ér. A prémiumok különböző fajta ismertek, de mindenkor a munkaeredményre a meghatározó. Rózsaszemzőknek akár meg is lehet duplázni a havi keresetét. Szabadságolás előtt és karácsonykor természetesen két havi bér jár. Az idén ezt már hűvétra is kiterjesztették.

A reklám a lelke mindennek

Starkl úr sokat ad a reklámról, a jó és színvonalas propagandára. Áruházában a könnyen hozzáférhető színes kiadványok átfogóan ismertetik a farm egész tevékenységét. Havonta négyszáz ezer (!) reklámfüzet kerül a vásárlók kezébe. Ennek következtében a forgalom évi 25 százalékkal növekszik. A megrendelőnek könnyű a dolga. Csupán egy kitöltött kártyalapot kell a számitógéphez dobtatnia, a többi az automatika intézi. Így például, akár januárban meg lehet rendelni a novemberi Erzsébet-napi virágcsokrokat. Perency pontossággal meg fogja kapni a megrendelő.

Starkl úr nem ideges

Anton Starkl sokat dolgozik, 14—16 órát. Naponta ötezen keresik fel virágcsokrokat, van mit intézni. Persze, a beosztottak is teszik dolgukat, gyorsan, pontosan. A cég jóvedelmének nagyrészt elnyeli az adó. Természetesen a maradékból még mindig szépen meg lehet élni. Így hát Starkl úr nem ideges. Szerinte az adófizetés mértéke igazságos, különben nem tudná kifizetni az állam a társadalom fölött a szociális hálót, ami a létbiztonságot jelenti. Arra a kérdésre, hogy Magyarországon befektetne-e tőkét, Starkl úr fanyalgos válaszol. Mint mondja, a mi viszonyaink elmaradottak, kevés az esély a gazdasági kapcsolatok zavartalan kialakítására. Talán később, ha csillapodik a választások utáni zűrzavar. Különben is, ő csak a magántulajdont ismeri el hatékonyan működő formának, az állami gazdaságokat, termelőszövetkezeteket nem kedveli. Amennyiben kialakul egy kedvére való gazdasági berendezkedés, szívesen lesz partner Magyarországon. Addig inkább óvatosan kívár. Nem egyedül Anton Starkl gondolkozik így Európa nyugati felén... Zs. K. I.

KECSKEMÉT: KÖRNYEZETVÉDELMI ÁLLATORVOSI LÓ HULLADÉKfeldolgozó a város határában?

Környezetvédelmi szempontból állatorvosi lóhoz hasonlította Kecskemétet a közelmúltban, egy Baján megrendezett szakmai tanácskozásán dr. Major Tibor, az Alsó-Tiszavidéki Környezetvédelmi és Vízügyi Igazgatóság (ATI-KÖVI-ZIG) környezetvédelmi igazgatóhelyettese. Szerinte azért találó a hasonlat, mert megyeszékhelyünkön minden gond, baj és eredmény fellelhető, ami ma dél-alföldi városaink állapotára e területen jellemző.

Az előadást követően felkerestük a neves szegedi szakembert, s megkértük, válaszoljon néhány kérdésre.

Kalapáccsal pucolták az ablakot

— Referátumában ön azt állította, hogy a dél-alföldi térség környezeti állapota kedvezőbb az országosnál. A problémákat inkább a városok, s azon belül is néhány üzem, vagy ahogy nevezte: „helyhez kötött szennyező forrás” okozza.

— Ez így ma már csak részben igaz, mert egyre nagyobb problémát jelent a közutakon megnövekedett autóforgalom által okozott környezeti ártalom. Maradjunk azonban egyelőre az üzemeknél, s ezen belül is a Zománc- és Kádgyárnál (KZK), amelyik régóta fejfájást okoz nekünk és Kecskemétnek egyaránt.

— Mi történt itt valójában? — A századelőn Kecskemét egy kis mezőváros volt. Ekkor telepítették a KZK-t a település szélére. Aztán a Leninvárost a 60-as években „raépítették” a gyárra. Az újdonsült szomszédok között hamar elmérgesedett a viszony. A KZK-ból ártó fluoridos füst a lakótelepen megmarta az üveget. Akkoriban kalapáccsal kellett tisztítani az ablakokat. Nem csoda, hogy ezek után rövidesen elemi erővel tört fel a környéken lakókból a tiltakozás az üzem tevékenysége ellen. A KZK úgy került nehéz helyzetbe, hogy erről egyáltalán nem tehetett.

— Ön most a gyárat védi. — Igen, mert sok mindent tett azért, hogy javítson e tarthatatlan helyzeten. Óriási pénzeket fordított a kupolákra épített füstgámosókra, utóéletűre, ami által lényegesen csökkent a gyár környezetkárosító hatása. Ezen túl felhúztak egy 60 méter magas, Eiffeltorony szerű kéményt, amivel elértek, hogy nem a közvetlen környék, hanem a korábban nagyobb területen terített szét a fluoridos füstgázokat.

— Most tehát nagyobb területet szennyez a fluoridos gáz? Ez nem valami biztató hír!

A Magyarországi Németek Szövetségéhez több ezer rehabilitációs, kártérítési kérelmet juttattak már el az ország minden tájáról.

A Minisztertanács tavaly meghozott rendelkezés alapján ugyanis megnyílt a lehetőség az elszenvedett testi-lelki sérelmek és anyagi károk jóváértelmezésének megkezdéséhez. Ha valaki hivatalos papírral nem tudja igazolni a szovjet munkatáborban eltöltött időt, a deportált „levelet” is hitelesnek fogadják el a szövetség. Széllak Lipót kiskörösi olvasónk — a lapunkban megjelent hasonló témájú írásra „válaszolva” — Feuerstein Jánosné szalatkai asszony beszámolóját juttatta el a szerkesztőséghez. A megrázó történetet két folytatásban adjuk közre.

I. „1944. december 29-én kezdődött a szenvedésünk. Reggel otthon hagytam 6 éves kislányomat, az idős anyósomat. Az istálló tele volt jószággal. A férjem a háborúban mint honvéd katona. Az úti célunk Sásd volt, gyalog. Amit magunkkal vihettünk, azt kocsival hozták. Az otthon maradt egy pár idős bácsi fogta be a lovakat, és jötték utánunk. Sásdra értünk a déli órákban, fáradtan. Ott még egyszer orvosi vizit. Aki élelmes volt, az összeesett, és annak nem kellett elmenni. Amikor már sötétedett, akkor indultunk Sásdrol. „Pacsitiri” (négyesével) — A szerk.) kiabálták az orosz katonák mellettünk. Sötétben mentünk, féltünk, sirtunk, fáztunk, a sörből kilépnem sem volt szabad. Így tizenegy óra körül értünk

A magas kémény szén-dioxidja a fluoridos gázt, mégpedig olyan nagy hígításban, hogy az — a korábról eltérően — jóval az előírt értékek alatt marad. Ugyanakkor a szellőzőablakokon kiáramló fluoridgázt is sikerült a kéménybe terelniük. Ez sem zúdult most már közvetlenül, koncentráltan a Leninvárosra.

Az E5-ös veszélyesebb

— A szennyezés tehát nem szűnt meg.

— Nem, de a pár évvel ezelőttnél a töredékére csökkent. Nézzük: sok mindent megtehet a KZK, de onnan költségek sohasem fog áradni. Amíg vasat olvasztanak, fűrdőkádkat készítenek, zománcozott gyártanak, számolni kell a termelés melléktermékeivel is. Egyéb-ként a 70-es évek elején, amikor felszerelték az automatikus öntősort, fölmerült, hogy a gyár esetleg kitelephetne a város határába. Igen ám, de ehhez sok pénzre lett volna szükség, és a város nem tudott segíteni. Aztán jöttek a támadások, a vádaskodások. De ha már itt tartunk, nekem is lenne két kérdésem: Ki a felelős azért, hogy a gyár tőzsomzóságában építették fel a Leninvárost? Egeztették-e az illetékesek a vállalat és a település fejlesztését? Nos, azt gondolom: nem nehéz választolni. A Leninvárost egyébként a környezetvédelmi beruházás nyomán lassan az üzemnél jobban veszélyeztetik a közelben futó, forgalmas utak. A városra ilyen szempontból is ráillik az állatorvosi ló hasonlat.

— Miért? — Mert ugyanúgy keresztülszeli a nemzetközi E75-ös, vagy hazai nevén 5-ös főútvonal, mint Kiskunfélegyházát, Kisteleket vagy Szegedet. Vagyis a probléma ezáltal sem egyedi: a gépjárműállomány növekszik, s ugyanakkor öregszik is; az úthálózat viszont nem vagy alig bővül. Az eredmény:

nő a levegőszennyezés és a zajterhelés. A gépjárműforgalom egyre komolyabb gondokat okoz, a városokat elkerülő útszakaszok megépítése pedig várat magára. Az utóbbi tizenegynéhány esztendő alatt az úgynevezett helyhez kötött szennyező források viszonylag kézben tudtuk tartani, de a közlekedés területén tovább romlott a helyzet.

— Na, azért a helyhez kötött szennyező források körül is akad galiba Kecskeméten. Nem is olyan régen!

— Nyilván a Reszelőgyár esetére gondol. Itt is érdemes felidézni az előzményeket: A Reszelőgyár a 60-as évek elején, a vidéki ipar-telepítések korában került jelenlegi helyére. Akkor még a város peremén helyezkedett el a hajdanvolt laktanyája, amelynek átalakított épületébe szerelte fel a cég többnyire ősi gépeit, majd megkezdte a reszelőgyártást, amihez edzősóra volt szükség. Akkor még senki nem írta elő, mit kell tenniük az edzős hulladékával. Am a gyár szakemberei tudták: veszélyes anyaggal dolgoznak, hisz a salak báriumot és cianidot is tartalmaz. Bár az akkori jogszabályok alapján megtehetők volna, hogy a salakot egyszerűen kihordják a városi szeméttelre vagy egyéb szabad törmelékterekre, de nem tették. Helyette az üzem udvarán egy ócska fészterben, hordókba gyűjtötték. Így nem szóródott szét, nem került a talajba. A veszélyes hulladékok tárolását, feldolgozását szabályozó rendelet 1981-ben látott napvilágot Magyarországon. Ezt követően végzett a gyárban néhány ellenőrzést az illetékes hatóság, majd a salakot átrakatták egyik helyről a másikra és átcsomagoltatták. A város közvéleménye ekkor értesült először arról, hogy ott valamilyen veszélyes anyagot tárolnak.

Felelőtlen felelősök

— A botrány azonban csak később tört ki.

— Pontosan tavaly, miután az egyik országos lapban megjelent egy cikk, „Időzített bomba ketyeg Kecskeméten” címmel. Az írás egy NEB- (Népi Ellenőrzési Bizottság) ellenőrzésre hivatkozva hosszasan esetenelt, hogy nagy tömegű (500 tonnányi) életveszélyes anyag szunnyad egy sor lakóépület és egy gyerekkel zsúfolt óvoda szomszédságában. Persze hogy azonnal kitört a botrány. És ismét felmerül bennem néhány kérdés: A lakóépületek és az óvoda jóval fiatalab- bakk a gyárnál. Vajon hogyan kerülhettek oda? Miféle városfejlesztési koncepció alapján? Ki ezért a felelős? A botrány tehát kipattant

és ebben nagy szerep jutott az egyoldalú tájékoztatásnak is. Mert a tollforgató azt nem írta meg, amit jómagam lakossági fórumokon többször kifejtettem és neki is elmondtam — hogy a ciánsalak valóban veszélyes anyag, amitől meg is lehet halni, kiváltkepp, ha valaki kiskanállal veszi be. Abból viszont, ha egy zárt raktárépületben tárolják, és így nem juthat a talajba, senkinek semmi baja nem származhat. Ezzel, persze, nem azt akarom mondani, hogy ennek az anyagnak ott a helye, ahol most van.

Versengő vállalkozók

— Ön szerint tehát mi a megoldás?

— Én amellett álltam ki, hogy mihamarabb el kell vinni azt az anyagot a gyárból. Gondoskodni kell a szakszerű tárolásáról, ártalmatlanításáról. Regionális, de ha lehet országos feldolgozómu építésére gondolok. Olyanra, amelyet Kecskemét lakosai is el tudnának fogadni. Ez egyben a város érdekét is szolgálja, hisz végre megszabadulhatna a veszélyes anyagtól. Az elképzelések szerint a mű új szeméttelre épülne fel abban az esetben, ha a vállalkozók megfelelő technológiát tudnak kínálni a salak feldolgozására. Olyat, amellyel garantálják, hogy környezetkárosítás-mentesen képes működni.

— Kik ezek a vállalkozók? — A Natura Környezetvédelmi Tervező és Szolgáltató Kiszűzőtveket, az Energinform, valamint az E + E Kft. nyújtott be pályázatot.

— Hol tartanak most az elképzelések megvalósításában?

— A pályázatok beérkezését követően kiderült: az írásos anyagok nem elegendőek a felelős döntés meghozatalához. Ezért azt mondtuk: a pályázók folytassanak kísérleti, felületesi termelést. Csak ezt elemezzék tesszük le az egyik vagy a másik megoldás mellett a voksunkat. Az előkészítések után néhány napon belül megszűltek a döntés. Ha végül mégsem talál-nánk megfelelően egyik megoldást sem, akkor mi az Atkíóvizig mint elsőfokú környezetvédelmi hatóság, elrendeljük a gyárban tárolt salak eltávolítását. Ezt már csak azért is meg kell tennünk, mert tavaly ilyenkor, amikor ki-robant a botrány, azzal sikerült megnyernünk a közvéleményt, hogy megígértük: ha nem találunk megnyugtató eljárást a salak feldolgozására, akkor kötelezzük a gyárat, vigye el. Az ígéret pedig bennünket is kötelez.

Gaál Béla

„Így lett kilenc nehéz, szomorú évünk...”

Pécse. Itt a Lakits-laktanyának az istállójaba hajtottak bennünket. Majd meghasadt a szivünk, hogy vajon mi is lesz most velünk. Eltelt egy nap, majd kettő és még egy pár. Úgy, talán hatodikán, este jött egy kedvesnővér és azt mondta, hogy álljunk fel és imádkozzunk együtt, mert nagy út áll előttünk. Mondta: Oroszországba visznek bennünket és kérjük a Jóistent, hogy segít- sen rajtunk, hogy még egyszer hazatér- hessünk. Imádkozás után volt fürdés, de alvás az nem, csak a jászol, a kiabálás, a bánat, hogy mi lesz velünk. Jött a reggel, és parancsba kaptuk: a batyut összekötni, sorakozni, „pa-csitiri”, és indultunk az állomásra. Mentünk az országúton, egyszer csak hallottam, hogy valaki kiabálja a nevemet. Erre körülnéztem és akkor láttam, hogy az utca sarkán áll édesanyám. Nála volt egy kis csomag, amit nekem akart adni. De a kísérőnk a puskát mindjárt rája fordította, és már csak annyit tudtam mondani: édesanyám, hamar menjön vissza! Hátféle kétségünk egymástól.

Mikor odaértünk az állomásra, sokaknak a hozzátartozója ott volt, de azok se jöhettek a közelbe. Most jött az a váratlan pillanat, „biztra távci” és nagy marhavagonokba tereltek bennünket, kilenceével. Ettelmeles ágyak voltak és egy kis rácsos ablak, amelyen nagy nehezen tudtak ketten kinézni. Gurult a vonat és sötét volt bent is, kint is, így nem láttuk, hová visznek ben-

nünket. Akik az ablak előtt figyeltek, egyszer csak azt vették észre, hogy Dombóvár van kiírva. Ezután már mindenki kiabált, hogy Szalatkakon köröszült megünk! Erre gyertyafény- nél minden szalatkai irt hamar egy cédulát, csak a nevet és hogy viszontlát- társra. A cédulák egybe lettek kötve, és azon a kis ablakon kidobáltuk.

Mivel arra van egy pincesor, egy férfi épp ott állt és hallotta a sok kiáltást, a nagy sírást. Ö vette fel a kidobált papirokat. Abból tudta meg, hogy az ő gyerekei is bent vannak. Gurultunk tovább a sötétben, de egyszer csak meg- álltunk és láttuk: a Duna előtt va- gyunk. A hidet elvont bombázva. Ez már késő este volt. Hideg téli éjszaka, ott a Duna-parton kellett várni, fájni, míg megcsinálták a kompot, hogy tovább- mehessünk.

Mint a legnagyobb rablókat, kísértek bennünket. Baján nem tudom, milyen épületben voltunk, csak a falak álltak, se ajtó, se ablak. Több kis helyiség volt és nagyon huzatos. Egy kis szalma volt alattunk. Innét megint a vonatba. Szabadkán megálltunk és kísérelve víztartó mehetünk. Megint onnan is, csak tovább. Mikor az orosz határhoz értünk, át kellett szállnunk, és tovább. Körül- belül három hétig utaztunk. Egyik este sötétben megálltunk és azt kiabálták, hogy kiszállni.

A párnát, dunyhát, ruhát, amit ha- zuról vittünk összekötte a hátunkra vettük. Egy nagy hegyre kellett fölmen-

nünk, akkor azt mondtuk, úgy járunk, mint Jézus, mikor vitte a nehéz keresztet az Olajfák hegyére. Mikor fölér- tünk, messziről láttunk egy kiválóított épületet. Az lett a mi otthonunk. Az volt a szerencsénk, hogy meleg volt, de az agyunk megint csak a padló volt. Másnap csak egymástól kérdeztük, va- jon mi lesz most itt velünk? Egy pár nap pihenünk és egy szép reggel sor- kozó volt, aztán munkára fel. Volt, mikor földet kellett hordanai vasútepi- tésre vagy a téglyágyrál. Mindig ott, ahol a munkaerő kellett. Igen, munka volt a mi részünk, csak ennyival nem volt. Kaptunk naponta 60 dekgaramm kenyeret (de az is olyan volt, mint a szappan), káposztalevest, savanyú- uborka-levest, egy kis kását vagy kis száritott halat, de evés után éhesebbek voltunk, mint előtte. Az is volt, hogy a munkahelyről néztük, füstöl-e a kémé- nyünk vagy sem, mert sokszor előfor- dult, hogy azt a kis meleg levest sem kaptuk. A kenyeret este kaptuk. Regg- le nem tudtunk elrakni belőle, mert nem tudtunk aludni, míg meg nem et- tük. Reggel pedig sirtunk, mert munká- ra kellett menni, evés nélkül. Ébed- szünet volt, csak nem volt mit enni. Így ebéd helyett egymás fejébe! szedtük a tetűt, mert az volt bőven. Vagy men- tünk esalánt szedni, kruppli héját, amit csak találtunk. Mert az a nagy akarat volt bennünk, csak még egyszer hazajussunk. Koldulni jártunk, mint itt azelőtt a cigányok.

(Folytatjuk)